

Qiong

OPERA LUI CIORAN

SCRIERI ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Pe culmile disperării
ediția întâi – 1934 / prima ediție postbelică, Humanitas – 1990

Cartea amăgirilor
1936 / 1991

Schimbarea la față a României
1936 / ediție revăzută de autor – 1990

Lacrimi și sfinți
1937 / 1991

Amurgul gândurilor
1940 / 1991

Îndreptar pățimaș
Humanitas – 1991

Îndreptar pățimaș 2
Despre Franța
Humanitas – 2011

SCRIERI ÎN LIMBA FRANCEZĂ

Précis de décomposition / *Tratat de descompunere*
Gallimard – 1949 / Humanitas – 1992

Syllogismes de lamertume – 1952 / *Silogismele amărăciunii* – 1992

La Tentation d'exister – 1956 / *Ispita de a exista* – 1992

Histoire et utopie – 1960 / *Istorie și utopie* – 1992

La Chute dans le temps – 1964 / *Căderea în timp* – 1994

Le Mauvais démiurge – 1969 / *Demiurgul cel rău* – 1995

De l'inconvénient / *Despre neajunsul*
d'être né – 1973 / *de a te fi născut* – 1995

Écartèlement – 1979 / *Sfârtecare* – 1995

Exercices d'admiration – 1986 / *Exerciții de admirație* – 1993

Aveux et anathèmes – 1987 / *Mărturisiri și anateme* – 1994

Mon Pays / Țara mea
Humanitas – 1996

Cahiers – 1997 / *Caiete* (3 vol.) – 1999–2000

PUBLICISTICĂ, CORESPONDENȚĂ, CONVORBIRI

Singurătate și destin
Humanitas – 1992

Convorbiri
Humanitas – 1993

Scrisori către cei de-acasă
Humanitas – 1995

Essays
caiete
1957–1972

Cuvânt înainte de
SIMONE BOUÉ

Traducere din franceză de
EMANOIL MARCU și
VLAD RUSSO

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

Notă asupra ediției

La aproape două decenii de la întâia lor apariție la Editura Gallimard, Humanitas propune o nouă ediție a *Caietelor* lui Cioran. Am ales de această dată publicarea într-un singur volum, așa cum de altfel procedase și editorul francez, pentru a oferi cititorilor o versiune fără cezurile din edițiile anterioare, care împărțiseră textul în trei volume. Am făcut-o cu convingerea că fluxul unic al gândirii lui Cioran are de câștigat astfel.

Am inclus în această ediție și textul *Caietului de la Talamanca*, jurnal pe care Cioran l-a ținut între 31 iulie și 25 august 1966. În cele peste trei săptămâni, Cioran s-a aflat în vacanță la Ibiza, iar însemnările din corpul principal al caietelor lipsesc cu desăvârșire. Cum tonul celor din vacanța spaniolă este apropiat până la identitate de acestea din urmă, am considerat că nu facem decât să redăm însemnările „rătăcite“ contextului lor original.

EDITURA

Cuvânt înainte

Mult timp, pe masa de lucru a lui Cioran a stat un caiet, totdeauna închis.

La moartea sa, adunându-i manuscrisele pentru a le încredința Bibliotecii Doucet, am găsit treizeci și patru de caiete identice. Doar copertele, purtând un număr și o dată, erau diferite. Începute la 26 iunie 1957, se opresc în 1972.

Timp de cincisprezece ani, Cioran a păstrat pe birou, la îndemână, unul din aceste caiete, care părea mereu același și pe care nu l-am deschis niciodată. Sunt aici note în general scurte („Am fragmentul în sânge“), cel mai adesea nedatate. Sunt datate doar evenimentele considerate importante, adică ieșirile la țară și nopțile de insomnie – de felul: „Duminică 3 aprilie. Mers toată ziua în împrejurimile Dourdanului...“ „10 aprilie. Plimbare de-a lungul canalului Ourcq.“ „24 noiembrie. Noapte îngrozitoare.“ „4 mai. Noapte atroce.“ În ciuda caracterului lor repetitiv și monoton, am păstrat toate aceste pasaje, pentru motivul că sunt datate.

Caietele lui Cioran nu au nimic dintr-un jurnal care să consemneze în detaliu evenimentele zilei – gen lipsit, pentru el, de orice interes. Ai mai curând impresia că te afli în fața unor schițe sau ciorne. Numeroase cugetări și fragmente se regăsesc, neschimbate, în cărțile sale. Anumite note sunt însemnate cu o cruce roșie pe margine ori sunt încadrate, ținute parcă în rezervă.

În iunie 1971, scrie: „M-am hotărât să adun laolaltă gândurile risipite în aceste treizeci și două de caiete. Abia peste două sau trei luni voi ști dacă pot să constituie materia unei cărți (al cărei titlu ar putea fi «Interjecții» sau «Eroarea de a te naște»).“

Caiete de ciorne – dar și de exerciții. Aceeași notă e reluată de trei-patru ori sub forme diferite, e șlefuită, decantată, cu o grijă constantă pentru laco-nism, pentru concizie.

În decembrie 1969, Cioran notează: „Nu voi renunța la aceste caiete, căci reprezintă singurul contact pe care-l am cu «scriitura». Sunt luni de când nu am mai scris nimic.“ Și adaugă: „Dar acest exercițiu zilnic are partea lui

bună, îmi permite să mă apropiu de cuvinte și să-mi vărs în ele, deopotrivă, obsesiile și toanele. [...] Căci nimic nu este mai arid și mai futuil decât urmărirea «ideii».”

De unde anecdote, relatarea unor întâlniri, portrete sau mai degrabă schițe, mai mult sau mai puțin feroce, de prieteni sau dușmani desemnați prin inițiale sau prin litera X. Cutare nume, scris mai întâi în clar, a fost apoi șters, ca și cum, păstrându-le anonimatul, Cioran ar fi vrut să-i protejeze pe cei atacați sau luați în derâdere. S-a gândit oare atunci că aceste pagini ar putea fi citite cândva?

Pe coperta caietelor I, II, IV, VIII, X, citim: „A se distruge“. Pe primul caiet, Cioran a adăugat și subliniat: „Toate aceste caiete vor fi distruse“; la fel pe caietele VIII și X. Totuși, le-a păstrat și ordonat cu grijă... Caietele l-au ajutat să se răfuiască cu universul și mai ales cu sine însuși. Zi de zi, el înșiră aici eșecuri, suferințe, angoase, furii, umilințe. Cioran diurnul – zeflemitor și tonic, vesel și capricios – pălește în spatele acestei sfâșietoare spovedanii secrete. Dar n-a spus el în repetate rânduri că scrie doar atunci când îi vine să-și „tragă un glonte în cap“?

Evenimentele pe care le relatează, scenele pe care le descrie (aceea, de pildă, când primește vestea morții mamei sale) sunt scene la care-am asistat și pe care mi le amintesc – o amintire ce uneori diferă sensibil de mărturia lui Cioran. Pentru că el le-a trăit și simțit singur. Pentru că oriunde și oricând Cioran este SINGUR.

A trăit SINGUR și a murit SINGUR. Acum, când unii îl înfieriază pe tânărul provocator și pătimaș care a fost Cioran într-un trecut demult apus, când apar analize ale operei sale, studii pretins obiective, iar haita „oamenilor de bine“ se dezlănțuie contra lui, cercul se închide. În viață, singur, în moarte, de două ori singur.

În iunie 1995, Fernando Savater scria în El Pais un tulburător adio ce se încheia astfel: „Acolo unde mergi acum, va trebui să cobori singur (Tienes que bajar solo).“ Îmi amintesc de asemeni titlul sub care, în 1990, Humanitas i-a adunat o sumă de articole de tinerețe scrise în românește, un titlu superb, care pentru mine îl rezumă pe Cioran: SINGURĂTATE ȘI DESTIN.

SIMONE BOUÉ

(Simone Boué a murit într-un accident pe 11 septembrie 1997, chiar înainte de a corecta șpalturile acestei cărți, pentru care a făcut foarte mult, dar pe care n-a mai avut bucuria s-o vadă.)

caiete
1957-1972

26 iunie 1957 Citit o carte despre căderea Constantinopolului. Am *căzut* odată cu cetatea.

În plină stradă, îmi vine să plâng! Am demonul lacrimilor.

Scepticismul meu este inseparabil de delir, și niciodată n-am înțeles cum se poate cineva îndoi cu *metodă*.

Emily Dickinson: „I felt a funeral in my brain“¹; aș putea adăuga, ca dra de Lespinasse, „în toate clipele vieții mele“.

Eterne funeralii ale spiritului.

Va fi oare înțeleasă vreodată drama unui om care, în nici o clipă a vieții sale, n-a putut *uita* paradisul?

Sunt cu un picior în paradis; cum alții sunt cu un picior în groapă.

Ajută-mă, Doamne, să-mi lichidez ura și mila de mine însumi, să nu le mai simt permanenta oroare!

Totul în mine se face rugă și blasfemie, totul devine chemare și refuz.

Spusa unui cerșetor: „Când te rogi lângă o floare, ea crește mai repede.“

Să fii un tiran fără slujbă.

Veșnică poezie *fără cuvinte*; liniște ce vuieste sub mine. De ce n-am darul Verbului? Să ai atâtea senzații – și să fii sterp!

Prea mult am cultivat simțirea în detrimentul exprimării; am trăit prin cuvânt; – așa am sacrificat rostirea –

Atâția ani, o viață întreagă – și nici măcar un vers!

1. „Am simțit o înmormântare în creier“ (în engl., în orig.) Primul vers din poemul 280, din cele 1 775 găsite la moartea lui Emily Dickinson. (*N. ed. fr.*)

Toate poemele pe care aş fi putut să le scriu, pe care le-am înăbuşit în mine din lipsă de talent sau din pasiune pentru proză, vin deodată să-şi ceară dreptul la existenţă, îşi strigă indignarea şi mă copleşesc.

Idealul meu de scriitură: să-l amuţeşti definitiv pe poetul ascuns în tine; să-ţi lichidezi ultimele rămăşiţe de lirism; – să te împotriveşti esenţei tale intime, să-ţi trădezi inspiraţiile; să-ţi calci în picioare elanurile – şi chiar grimasele.

Orice iz de poezie otrăveşte proza şi o face irespirabilă.

Am un curaj negativ, un curaj îndreptat împotriva-mi. Mi-am abătut viaţa de la sensul pe care mi l-a hotărât ea. Mi-am anulat viitorul.

Am un imens avans faţă de moarte.

Sunt un filozof-urlător. Ideile mele, dacă ideile se cheamă, latră; nu explică nimic, explodează.

Toată viaţa am consacrat un cult marilor tirani împotmoliţi în sânge şi în remuşcare.

M-am rătăcit în Litere din neputinţa de a ucide sau de a mă ucide. Această neputinţă, această laşitate, doar ea a făcut din mine un scrib.

Dacă Dumnezeu şi-ar putea imagina ce povară îmi este cel mai neînsemnat act, s-ar milostivi de mine sau mi-ar ceda locul său. Căci neputinţele mele au ceva nesfârşit de josnic şi divin în acelaşi timp. Sunt omul cel mai puţin făcut pentru a trăi pe pământ. Aparţin altei lumi, altfel spus sunt dintr-o sublume. Dintr-un scuipat al diavolului, iată din ce sunt plămădit. Şi totuşi, şi totuşi!

Sfâşiat între arţag şi groază.

Mongolie a sufletului.

Era un om depravat de suferinţă.

2 august 1957. Sinuciderea lui E.: un hău imens se deschide în trecutul meu, lăsând să iasă mii de amintiri delicate şi sfâşietoare.

Ea iubea atât de mult decăderea! Şi totuşi s-a sinucis ca să scape de ea.

Dacă duceam la bun sfârşit a zecea parte din proiectele mele eram de departe autorul cel mai fecund din câţi au fost vreodată. Spre nefericirea,

sau fericirea mea, întotdeauna m-am legat mai mult de posibil decât de realitate, și nimic nu este mai străin de firea mea decât împlinirea. Am disecat până în cele mai mici detalii tot ce nu voi fi făcut niciodată. Am mers până la capătul virtualului.

22 XII 1957 Vid supraomenesc, subită prăbușire a tuturor certitudinilor dobândite cu greu în acești ultimi ani...

Pe 18 ale lunii, moartea tatei. Nu știu, dar simt că îl voi plânge altă dată. Sunt atât de absent pentru mine însumi, că nu găsesc putere nici măcar pentru un regret, și am căzut atât de jos, că nu mă pot ridica la înălțimea unei amintiri sau a unei remușcări.

Să percepi partea de irealitate din orice, semn sigur că înaintezi spre adevăr...

Sentiment *mistic* al înjosirii și decăderii mele.

Văzut azi, miercuri 25 decembrie 1957, chipul tatălui meu mort, în sicriu.

Mi-am căutat izbăvirea în utopie, dar n-am găsit vreo mângâiere decât în Apocalipsă.

Collège de France. Curs al lui Puech despre Evanghelia după Matei (apocrifele egiptene). Senzație teribilă: toată asistența mi s-a părut, *dintr-odată*, formată din morți.

17 ianuarie 1958 Acum câteva zile... Mă pregăteam să ies și, ca să-mi aranjez fularul, mă privesc în oglindă. Brusc, o spaimă cumplită: *cine e omul ăsta?* Cu neputință să mă recunosc. Mi-am recunoscut pardesiul, fularul, pălăria, însă degeaba, tot nu știam cine sunt; căci nu eram *eu*. Am rămas așa vreo treizeci de secunde. Când am reușit să-mi revin, spaima n-a încetat imediat, dar a scăzut puțin câte puțin. A rămâne cu mintea întreagă e un privilegiu ce ne poate fi retras.

Culmi ale abuliei! Ca să scap de ele, citesc din când în când o carte despre Napoleon. *Curajul* celorlalți ne servește uneori de întăritor.

Știu în sfârșit ce sunt nopțile mele: în timpul lor, străbat în gând tot intervalul ce mă separă de Haos.

De mult mă gândesc că, pentru a ne măsura progresele în viața spirituală, unicul criteriu e capacitatea de a renunța.

Și totuși! Când reexaminez unele din actele mele de renunțare, pricep că fiecare a fost însoțit de o enormă – deși secretă – satisfacție a orgoliului, sentiment total opus oricărei aprofundări lăuntrice.

Și când mă gândesc că am fost la un pas de sfințenie! Dar anii aceia au rămas departe, iar amintirea lor mă doare.

De dimineața până seara, nu fac decât să mă răzbum. Pe cine? Pe ce? Nici eu nu mai știu, sau uit, de vreme ce tuturor le vine rândul... Nimeni nu știe mai bine decât mine ce e aceea furia disperată. O, explozii ale decăderii mele!

„...iar cei din urmă vor fi cei dintâi.“

Ar fi destul această promisiune, și singură, ca să explice izbânda creștinismului.

(În teribila mea decădere, nu pot să aud această promisiune fără să fiu întru câtva tulburat. E ceea ce mi s-a întâmplat pe 30 ianuarie, la Collège de France, la un curs al lui Puech despre Evanghelia – apocrifă – după Toma.)

Care va fi viitorul?

Revolta popoarelor fără istorie.

În Europa, e clar; vor triumfa doar popoarele care nu au trăit.

Incapacitatea mea de a trăi nu este egalată decât de incapacitatea de a-mi câștiga existența. Banul nu se lipește de mine. Am ajuns la patruzeci și șapte de ani fără să fi avut vreodată un *venit!*

Nu pot gândi nimic *în termeni de bani.*

Ca să-ți câștigi existența, trebuie să te ocupi *de ceilalți*; or, eu nu mă ocup decât de... Dumnezeu și de mine însumi, de totul și de nimic.

Tocmai am murit...

Să atingi limita inferioară, extremitatea umilinței, să te prăbușești, să te arunci în ea sistematic, dintr-un soi de încăpățănare inconștientă și morbidă! Să devii o cârpă, o târătură, să te afunzi în noroi; apoi, sub povara spaimei și a rușinii, să explodezi și să te regăsești, *adunându-ți propriul moloz.*

Nu pot coborî mai jos în neantul meu, nu pot depăși limitele decăderii mele.

Noaptea curge în venele mele.

Cine mă va trezi, cine mă va trezi?

Cum totul mi se pare lipsit de importanță, am ajuns să nu am nici un subiect, nici un pretext pentru a-mi pune mintea la lucru. Ca să evit o catastrofă, trebuie neapărat să-mi reinventez o *materie*, să-mi creez noi subiecte, orice în afară de eu, orice se poate dispensa de „eu“.

Să scriu o „Apologie a Prusiei“ – sau „Pentru o reabilitare a Prusiei“.

De când Prusia a fost înăbușită, redusă la neant, mi-am pierdut somnul. Sunt poate, în afara Germaniei, singurul care plânge pe ruina Prusiei. Era singura realitate *solidă* din Europa; Prusia fiind distrusă, Occidentul *trebuie* să cadă sub puterea rușilor.

Prusacul e mai puțin crud decât oricare „civilizat“. – Prejudecată ridicolă contra Prusiei (vina Franței în această chestiune); prejudecată favorabilă austriecilor, renanilor, bavarezilor, infinit mai cruzi; nazismul – un produs al Germaniei sudice. (Este o evidență, dar nimeni n-o recunoaște.)

A sosit momentul de a spune în sfârșit adevărul.

Incitând la nimicirea politică a Prusiei, rușii știau ce fac; anglo-saxonii îmbrățișau doar o prejudecată moștenită de la francezi (care însă au scuze), și care de la Revoluție încoace determină opinia – adică prejudecățile – în lume. [Cuvânt ilizibil] politica americană; pe de altă parte, Anglia, *pentru prima dată într-o mie de ani*, acționează contra propriilor sale interese și renunță – adevărată sinucidere – la ideea de echilibru european.

Exaltare nespusă, incandescență insuportabilă, ca și cum soarele s-ar fi ascuns în venele mele!

Să nu poți trăi decât în vid sau în plenitudine, în interiorul unui *exces*.

Aș putea, eventual, să am raporturi *adevărate* cu Ființa; cu *ființele* însă, niciodată.

Toate neputințele se reduc la una: aceea de a iubi, aceea de a evada din propria tristețe.

Disperarea e desigur un păcat; dar un păcat împotriva ta însuși. (Ce intuiție profundă a creștinismului! Să așeze lipsa de speranță printre păcate!)

Boala a venit să dea Savoare caliciei mele, să-mi *condimenteze* sărăcia.

Să strig, dar spre cine? – a fost unica problemă a vieții mele.

19 februarie 1958. Fericire insuportabilă! Mii de planete se dilată în necuprinsul conștiinței. Fericire înfricoșătoare.

Senzații de avorton – și senzația unui Dumnezeu –, altele n-am cunoscut. *Punct și infinit*, dimensiunile mele, modurile mele de existență.

Dacă sentimentul deșertăciunii universale ar putea, singur, să confere sfințenia, ce sfânt aș mai fi! Aș ocupa întâiul loc în ierarhia sfinților!

Fondul disperării este îndoiala de sine.

Sunt *terminat*, sunt pe marginea rugăciunii.

M-am gândit astăzi, 20 februarie 1958, la starea de putrefacție în care se găsesc prietenii mei morți și tatăl meu, și m-am gândit la propria-mi putrefacție.

Doar munca ar putea să mă salveze, dar să muncesc – nu pot. Voința mi-a fost *vătămată* din naștere. Proiecte colosale, himerice, fără nici un raport cu puterile mele.

Ceva în mine mă neagă, m-a negat dintotdeauna. Un principiu nefast, consubstanțial cu sângele și cu spiritul meu.

Nici un subiect nu merită să te apleci asupra lui mai mult de câteva clipe. Ca să reacționez contra acestei certitudini, am încercat să-mi transform în manii toate ideile; era singurul mod de a le face să dureze – în fața ochilor... minții mele.

Mă reîntorc la Haos prin simplul joc al fiziologiei. Sfășiere a răunchilor! Preliminarii ale unei teologii cu totul speciale.

Nu sunt de *aici*; condiție de exilat *în sine*; nicăieri nu sunt acasă – totală neapartenență la orice.

Paradisul pierdut – obsesia mea de fiecă clipă.

Ce aș fi, ce m-aș face fără nori? Majoritatea timpului mi-o petrec privindu-i cum trec.

24 februarie 1958 De câteva zile, mă bântuie din nou ideea sinuciderii. E-adevărat, mă gândesc adesea la ea; dar să te gândești este una; și alta

să-i suporti tirania. Acces teribil de obsesii negre. Imposibil, doar cu puterile mele, s-o mai duc mult așa. Mi-am pierdut capacitatea de a mă consola.

Corsica, Andaluzia, Provence – planeta aceasta nu va fi fost așadar inutilă.

Lipsa lui de talent era vecină cu geniul...

Să construiești mai multe proiecte decât un escroc sau un explorator și totuși să fii lovit de abulie, bolnav – și nu metaforic – la rădăcina voinței.

Creier bolnav, stomac bolnav – și restul așîșderea. – Esențialul este compromis.

Viziunea unor prăbușiri. Cu ele trăiesc de dimineață până seara. Am toate infirmitățile unui profet, nu însă darurile lui.

Și totuși știu – o știu năvalnic, irezistibil – că am, dacă nu imaginea clară, măcar bănuiala a ceea ce ne rezervă viitorul. Și ce viitor, pe toți zeii!

Mă simt contemporan cu toate spaimetele viitoare.

Marea mea predilecție pentru naufragii.

Am tot ce are un epileptic, mai puțin epilepsia.

Accese de violență supraomenești, neomenești! Am uneori sentimentul că toată carnea, toată materia din care sunt alcătuit se va preface brusc, cândva, într-un strigăt al cărui înțeles le va scăpa tuturor, cu excepția lui Dumnezeu...

Profet mincinos: până și deziluziile mele au naufragiat.

Singurul lucru ce mă *satisface* e sfârșitul lumii... Nevoie de spaimă sau infinită lașitate?

Am renunțat, *printre altele*, la poezie...

Reproșurile, furiile, amărăciunile mele provin, toate, dintr-o nemulțumire de mine însumi pe care nimeni nu va putea vreodată s-o simtă cu aceeași intensitate. Silă de mine însumi, silă de lume.

Ceea ce nu se poate traduce în termeni de religie nu merită să fie trăit.

„Într-o zi mi-a trecut prin minte ideea că dacă s-ar urmări strivirea completă a personalității omului, distrugerea lui totală, pedepsirea lui

cu pedeapsa cea mai cruntă, de care până și ucigașul cel mai înverșunat să se cutremure, îngrozindu-se numai la gândul că ar putea să se abată asupra lui, ar fi de ajuns ca acesta să fie pus la o muncă cu desăvârșire inutilă și absurdă.”¹ (*Amintiri din casa morților*)

Aproape tot ce fac spre a-mi câștiga existența poartă această pecete de inutilitate, căci tot ce nu mă interesează *în mod absolut* îmi pare de-o absurditate vecină cu supliciul.

Simt uneori, ascunse în mine, puteri infinite. Dar vai, nu știu la ce să le folosesc; nu cred în nimic, iar ca să acționezi e nevoie să crezi, să crezi, să crezi... Mă irolesc zi de zi, căci las să piară lumea ce trăiește în mine. Cu un orgoliu nemăsurat, să te afunzi totuși în decădere, într-o tristețe sterilă, în neputință și mutism.

Rusia este o *națiune în așteptare*, a spus Dostoievski. A fost, dar nu mai e, din păcate!

„Întristarea cea după Dumnezeu lucrează pocăință spre mântuire, fără părere de rău; pe când întristarea lumii lucrează moarte.” (Sfântul Pavel)

„Care o caută [moartea] mai pățimași decât ar căuta o comoară...” (Iov)

Există o anume voluptate în a rezista chemării sinuciderii.

Rusia! Simt o atracție profundă pentru această țară ce a distrus-o pe a mea.

Milostenie – acest cuvânt conține, singur, lumi întregi. Cât de departe merge religia! L-am disprețuit, l-am renegat pe Cristos cu bună știință, și atât de ticăloasă mi-e firea că nu mă pot căi.

Ca să scrii, îți trebuie un minimum de interes pentru lucruri; și mai trebuie să crezi că lucrurile pot fi redade sau măcar sugerate prin cuvânt; – nu mai am acest interes, nici această credință...

Surâsul său rudimentar.

Sfâșiat între cinism și elegie.

Dacă în fiecare zi aș putea să scriu un psalm, soarta mi-ar fi infinit ușurată. Să scriu? – Nici măcar, să citesc unul, nimic mai mult! – Nu pot atinge

1. Trad. rom. de Nicolae D. Gane. (*N. t.*)

mântuirea, sau mai curând concep mijloacele de a mă mântui, însă aceste mijloace... nu le am, nu le pot avea...

Cei doi înțelepți, cei mai mari, ai Antichității crepusculare: Epictet și Marc Aureliu, un sclav și un împărat.

4 iunie 1958 Fiecare crede că ceea ce face el este important; eu nu: așa încât nu pot face nimic...

Citit câteva poeme de Aleksandr Blok. – O, rușii ăștia, ce aproape îmi sunt! – Genul meu de plictis e întru totul slav. Dumnezeu știe din ce stepă mi-au venit străbunii. Port în mine, ca pe-o otravă, amintirea ereditară a nemărginirii.

În plus sunt, ca sarmații, un om pe care nu te poți bizui, un individ dubios, suspect și nesigur, de o duplicitate cu atât mai gravă cu cât e dezinteresată. Mii de sclavi își strigă în mine părerile și durerile contradictorii.

După o noapte albă, am ieșit în stradă. Toți trecătorii semănau cu niște automate; nici unul nu părea viu, toți păreau împinși de un resort nevăzut; mișcări geometrice; nimic spontan; surâsuri mecanice; gesticulări de fantome; – totul era încremenit...

Nu e prima dată când, după insomnie, am această impresie de lume încremenită, golită de viață. – Aceste nopți albe îmi sorb sângele, îl devoră; fiind eu însumi un spectru, cum aș putea să văd în ceilalți semnele realității?

Mai aproape de tragedia greacă decât de Biblie. Întotdeauna am înțeles și simțit mai bine Destinul decât pe Dumnezeu.

Nimic din ce-i rusesc nu mi-e străin.

Plictisul meu este *exploziv*. Am acest avantaj față de mării plictisiți, care de regulă erau pasivi și blânzi.

Zgomotul – osânda pentru păcatul dintâi, sau mai curând materializarea lui.

7 iunie 1958 Găsit într-un colț o coajă de brânză, aruncată acolo mai de mult. În jurul ei, o armată de insecte negre. Aceleași insecte ți le imaginezi devorând ultimele rămășițe ale unui creier. Să te gândești la propriul cadavru, la metamorfozele oribile ce-l așteaptă, are ceva liniștitor: te apără de mâhniri și de spaime; o frică ce distruge alte mii de frici.